

UDK:811.1

Sarvinoz RASULOVA,
ToshDO'TAU o'qituvchisi
E-mail:sarvina_ok@mail.ru

Filol.f.d., prof. B.Karimov taqrizi asosida

TOHIR MALIKNING ILK FANTASTIK HIKOYALARI TAHLILI

Аннотация

Mazkur maqolada tanikli adib Tohir Malikning ilk fantastik hikoyalari tahlilga tortilgan. Fantastik hikoyalarning yozilishi, mavzu ko'lami, tili batafsil yoritilgan. Yozuvchining hikoya yozish mahorati, mustaqillikdan oldingi davrlarda yaratilgan hikoyalari mazkur maqolada tadqiq qilingan.

Kalit so'zlar: fantastik hikoya, yozuvchining mahorati, mavzu, nazariy tahlil, tiriklik suvi, tabobat, davo, tabiatni asrab-avaylash, epir tur tabiati, qahramonlar hayoti, janr, shakl va mazmun.

АНАЛИЗ ПЕРВЫХ ФАНТАСТИЧЕСКИХ РАССКАЗОВ ТАХИРА МАЛИКА

Аннотация

В данной статье анализируются первые фантастические рассказы известного писателя Тахира Малика. Подробно раскрыты написание фантастических рассказов, объем темы, язык. В статье изучаются навыки написания рассказов писателя, рассказы, созданные в период до обретения независимости.

Ключевые слова: фантастический рассказ, писательское мастерство, тема, теоретический анализ, живая вода, медицина, лечение, охрана природы, эпический характер, жизнь героев, жанр, форма и содержание.

ANALYSIS OF TAHIR MALIK'S FIRST FANTASTIC STORIES

Annotation

This article analyzes the first fantastic stories of the famous writer Tahir Malik. The writing of fantastic stories, the scope of the subject, the language are covered in detail. The story writing skills of the writer, the stories created in the pre-independence period are studied in this article.

Key words: fantastic story, writer's skill, theme, theoretical analysis, water of life, medicine, treatment, conservation of nature, epic nature, life of heroes, genre, form and content.

Kirish. Zamonaviy o'zbek adabiyotining yetakchi vakillarining ijodini muayyan ilmiy-nazariy jihatdan tadqiq qilish muhim ahamiyatga ega. Bugungi adabiyotning rivojlanishiga o'z hissasini qo'shayotgan iste'dodli yozuvchilarning epik ijodi mohiyatini, ular yaratgan yetuk asarlarning tarixiy-genetik asoslarini aniqlash, badiiyatini ta'minlagan omillar va sabablarni o'rganish adabiyotshunosligimizda hal qilinishi kerak bo'lgan vazifalardan hisoblanadi.

O'zbek adabiyoti o'z rivojlanishining yangi yo'liga kirgan, jahon adabiyotidagi ilg'or an'analarni chanqoqlik bilan o'zlashtirayotgan, ilgari ta'qiqlangan mavzu va janrlarda yangidan yangi asarlar yaratayotgan, shakl va mazmunga oid rang-barang tajribalar amalga oshirilayotgan, muxtasar qilib aytganda, milliy so'z san'atimiz taraqqiy etib, yuksalayotgan hozirgi davrda yozuvchi Tohir Malik ijodini tadqiq etish, qissalarini badiiyat nuqtai nazaridan o'rganish, ularning yutuq va nuqsonlarini ko'rsatib berish adabiyotshunosligimizning kun tartibida turgan muhim masalalar sirasiga kiradi. Tadqiqot mavzuining dolzarbligi xuddi shu bilan belgilanadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Obyekt sifatida tanlangan adibning ijodi yuzasidan A.Ulug'ov, U.Normatov, A.Rasulov, X.To'xtaboyev, F.Rajabova, H.Karimov, T.Shermurodov, R.Ibrohimova, R.Sharipova, I.Mirzayev, K.Turdiyeva kabi katta avlodga mansub o'zbek adabiyotshunoslari maqolalar yozganlar. Shuningdek, Tohir Malikning "Shaytanat" asari bo'yicha T.Irisboev [1], Sh.Sulaymonov [3], D.Quvvatova[5], R.Ibrohimova, B.Xoliqov [4], R.Umurzoqovlar maxsus nomzodlik va RhD dissertatsiyalarini ham himoya qilganlar. Mazkur tadqiqotlarda "Shaytanat" va "Alvido, bolalik" asarlari turli jihatlardan tahlilga tortilgan xolos. A.Nomozovning "Tohir

Malik gurunglari" [2] kitobida yozuvchi bilan bo'lgan suhbatlar, savol-javoblar aks etgan. Tohir Malik vafotidan so'ng xotira kitoblari nashr qilingan. Xususan, E.Malik "Baxtsizlikdan baxtini topgan Tohir Malik", Sh.Qodiriy "Kunlarning birida Tohir Malik", "Tohir Malik zamondoshlari xotirasida" kitoblari shular jumlasidandir. Yuqorida nomi keltirilgan asarlarda ham yozuvchining hayoti va ijodi bilan bog'liq qiziqarli voqealar, adib bilan suhbatlar aks etgan. Tadqiqotchi M.Norboboyevaning ayrim maqolalarida Tohir Malikning "Alvido, bolalik", "Falak", "Charxpalak" qissalaridagi yetim bola obrazlari tahlilga tortilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Adib bolalarga atab "Oyga safar", "Yulduzga aylangan qizaloq", "Qarg'ish", "Ajab dunyo" (bolalar yozuvchisi Tursunboy Adashboyevning bolalikdagi og'ir kunlari haqidagi hikoyalari asosida yozilgan), "Xudo sabr bersin", "Voy oyijonim", "Nomus", "Xotira", "Padarkush" nomli ko'plab hikoyalar yozgan. Adibning hikoyalari o'quvchilar davrasida iliq kutib olingan.

Xizriob – tiriklik suvi haqida xalqimizda afsona va hikoyatlar mavjud. Adib tabobat ilmining bilimdoni Ibn Sino haqida bir asar yozishni ko'ngliga tugib qo'yadi va "Tiriklik suvi" hikoyasini yozadi. Hikoyada mo'jiza "fantastik tavsillarsiz" [5] yaratiladi. Ushbu fantastik hikoyada Xizr tushida ayon bo'lgan voqea-hodisa orqali qahramon taqdirining o'tmishi va kelajagi oydinlashadi. Ibn Sinoning hayotidan olingan shu bir lavha asarning ta'sirchanligini oshirgan. Bu Abu Saxl va Ibn Sinoning sahroda ikki ayolni uchratishi bilan bog'liq epizoddir. Ayollarning taqdiri ikki olam uchun ham jumboq bo'lgan. Bemor kampirni Xizriob bilan davolagan tabib – Ibn Sino kechqurun uyqusida tush ko'radi. Ana shu tush dono tabibga cho'rilarning qismatini

oydinlashtiradi. Adib ana shu tush tasviri orqali o'tmishdagi ayollarning taqdiri, cho'rilar fojiasining ildizlarini ochib bermoqchi bo'ladi. Nochorlik, cho'rilardan zurriyod qolmasligi (Ibn Sino tushida tasvirlangan endigina tug'ilgan cho'ri bolasining ustiga tuproq sochilishi), cho'rilik o'tmishdagi ko'pchilik past tabaqadagi ayollar uchun achchiq qismat ekanligini asar zamiriga singdirgan.

Moziyga qaytib ish ko'rish xayrli deydilar... degan edi A.Qodiriy. Aynan moziy haqida fantastik asar yozgan T.Malik "Tiriklik suvi" hikoyasida Ibn Sino obrazini yaratish bilan birga bevosita o'sha davr tarixiga nazar tashlaydi. Hikoyada Xorazmshoh davri, qadimgi Gurganj qiyofasi kitobxon ko'z o'ngida gavdalanadi. Uzoq o'tmishga muhabbat, qiziqish, eng asosiysi, tarixni yurakdan his etish adibga ulkan muvaffaqiyatlar olib kelgan.

Tabiatni asrab-avaylash dunyoning ertangi taqdiriga befarq qaramaydigan har bir insonning tashvishidir. 80-yillarda T.Malik "Mataassib" hikoyasini yozadi. Bu del'finlar fojiasi haqidagi fantastik hikoya bo'lib, ummon va dengizlarning zaharlanishi oqibatida delfinlarning o'zlarini qirg'oqqa otib o'lishlari tasvirlangan. Bu mavzu bugungi kunda ham o'z dolzarbligini yo'qotmagan. Chunki radio, televizor, gazeta va jurnallarda falon ummonning qirg'og'ida o'nlab kitlar, baliqlar, delfinlar halok bo'ldi, degan yangiliklarni kunda-kunora eshitib, ko'rib turibmiz. Yozuvchini ana shunday muammolar 80-yillardayoq o'ylantirgan, tashvishga solgan. "Saodat" nomli hikoyasida esa dunyoni asrab qolish uchun o'z jonini qurbon qilgan o'zbek ayoli tasvirlanadi.

Yozuvchining ko'p hikoyalari "buyurtma" asosida yozilgan. Uning yaqin do'stlari, hamkasblari bir mavzuni aytib shu mavzu doirasida hikoya yozishni taklif qilgan va shu takliflar ortidan bir nechta hikoyalar dunyo yuzini ko'rgan. "Radio uchun hajmi kichik asar kerak. Bolaligimizda dadam "qovun yemanglar, tarvuz yemanglar, zaharlanasizlar", deb ko'p tanbeh berardilar. O'zlari uyga bitta ham qovun ko'tarib kelmasdilar, boridan yemasdilar ham. Bolalarning zaharlanayotgani haqida ko'p gaplar eshitib turardik. O'ylay-o'ylay qovun tarkibidagi selitranning foyda-zarari haqida yozishga qaror qildim. Faqat bizni emas, o'zga sayyoraliklarni ham zaharlayotgan, selitrana to'yintirilgan qovun haqida hajviy-fantastik hikoya yozdim" [2]. Ana shu hikoya, ya'ni "Prestupniy Mutallib" rus tiliga tarjima qilinib, Moskvada yillik to'plamda nashr etilgan. So'ng Ibn Sinoning ming yilliklariga tayyorgarlik ketayotgan paytda "Tiriklik suvi" degan fantastik hikoyasini yozgan. Bu haqda adib shunday deydi: "Guliston" jurnalida teatr san'atiga bag'ishlangan maxsus son tayyorlanayotgan ekan. Do'stimiz Sa'dulla Ahmad "Teatrning kelajagi qanday bo'ladi? O'ylab ko'rsangiz-chi?" – deb qoldi. Bu taklif ham menga ilhom berdi. Kelajakda aktyorlar o'miga biorobotlar ishtirokida "Otello" qo'yilsa qanday bo'lishini "Alvido, Otello" fantastik hikoyasida bayon qildim. Bahonada Abror Hidoyatovning sahnadagi dahosini dunyo tan olajak, degan g'oyani ham ilgari surdim" [2].

Ketma-ket hikoyalari chop etilgach, adib qissa yozishni diliga tugib qo'yadi. Hikoya kichik epik janr bo'lib, unda qahramonning bir kunlik hayoti qalamga olinadi.

Tahlil va natijalar. Mustaqillikdan oldingi yillarda fantastikaga juda kam murojaat qilingan. Tohir Malik aynan mana shu yo'nalishda qissa yozishni niyat qilgan. Bu haqda yozuvchining o'zi shunday deydi: "Bir yili radioda ishlaydigan do'stim Sabridin "Ekinlarga sepilayotgan kimyoviy moddalarning zarari haqida eshittirish tayyorlayapman. Shu mavzuda fantastik qissa yozsangiz zo'r bo'lardida", dedi. Shu gap menga ilhom berdi. Chunki yerimiz,

qishloq odamlarining zaharlanayotgani haqida ko'p narsa bilardim" [2]. Darhaqiqat, adib o'ta sinchkov inson bo'lgan. Yo'l-yo'lakay bo'lajak asarlari uchun syujet, mavzu, qahramonlarni topib yurgan. Qishloq odamlarining ekinlarga sepilayotgan kimyoviy moddalardan zaharlanayotganini "Somon yo'li elchilari", "Charxpalak", "Devona" kabi asarlarida atroflicha yoritib berishga harakat qilgan. Shu yo'sinda yozuvchi fantastik asarlar yoza boshlagan.

Fantastikada, asosan, ikki yo'nalish bor: biri fantastika – ilmiylikka katta ahamiyat berilmaydi. Bir ilmiy g'oya asosida badiiy asar yaratiladi. Rey Bredberi shu toifadan. Ikkinchi yo'nalish – "ilmiy-fantastika", deyiladi, undan ilmiy g'oyani isbotlashga ko'proq ahamiyat beriladi. Ayzek Azimov shu toifadan. Do'stimiz Hojiakbar ham shu yo'nalishda ijod qilgan. Tohir Malik ilmiy fantastik asarlar yozgan.

"Milliy zaminga tayanib turib ilmiy-fantastik asarlar yozish Hojiakbar Shayxovning tengdoshlari Tohir Malik, Mahkam Mahmudov, Asqar Qasimovlar ijodiga chuqur tomir yoygan, – deb yozadi adabiyotshunos P.Shermuhamedov. – Bular ijodidagi ana shu goho ko'z bilan ko'rib bo'lmaydigan "qon tomirlari"da jamiyatning o'tkir muammolari qalamga olingan". Shu o'rinda ta'kidlash kerakki, fantastika, ba'zilar o'ylagandek, oldi-qochdi gaplar yig'indisi emas, fantastik yozuvchi "ko'knorxayol" ham emas. Fantastik yozuvchi jiddiy ilmiy faraz, g'oyani xuddi amalga oshganday tarzda ishonarli bayon qilishi lozim. Misol uchun, Marsda hayot yo'qligi hozirgi kunda hamma ayon. Biroq Mars hayoti haqida asar yozgan polshalik adib Stanislav Lemning kitoblarini hamma qiziqib mutolaa qiladi. Bundan tashqari "Robot" atamasini kashf etgan Chex yozuvchisi Karel Chapekning o'z asarida yaratilgan robot hozirgi kunda haqiqatga aylangani barchaga ma'lum. Fantastik-yozuvchi bayon etgan ilmiy g'oyalar isbot etilmasa-da, lekin asarning ko'p yillardan beri o'qilishiga sabab, ikkinchi muammoning hal qilinishi, ya'ni asarning yuksak badiiy mahorat bilan yozilgani, xayoliy qahramonlarni hayotiy ko'rinishda chizib bera olganidadir. Hozirgi kunda lazer nuri xayolot mahsuli emas haqiqatga aylandi. Biroq "Injener Garinning mo'jizasi" kitobi hozirgacha qiziqib o'qiladi. Asarda keltirilgan ilmiy formulalarning xato ekanligi hech kimni qoniqtirmaydi. Bunga sabab yozuvchining mahorati, asarning yuksak badiiy saviyada ekanligidir. Ana shu jihatlardan asarga uzoq umr bergan.

Tohir Malikning asarlari ham hozirgi kunda sevib o'qiladi. Chunki adib mustaqillikdan oldingi yillardagi dolzarb mavzularda asarlar yozgan. Fantastik adabiyot haqida gapirganda H.Shayxov, M.Mahmudov, Rustam Obid, Hasan-Husan Tursunovlar, Qudrat Do'stmuhamedov, Tursunboy Samatovlar birga Tohir Malik nomini ham e'tirof etishimiz lozim. Chunki adibni XX asrning 70-80-yillarida biz uchun muhim bo'lgan muammolar, xususan, Orol fojiasi va paxtazorlarga zahar sepilishi natijasida odam irsiyati o'zgarishi mumkin, degan muammolar qattiq o'ylantirgan. Ana shu muammolarni o'z hikoya va qissalarida yoritishga kirishgan.

Xulosa va takliflar. Tohir Malik tarixni bugunga bog'lash uchun tarixga murojaat qiladi. Bizga ma'lumki, hayot ziddiyatlardan iborat. Adib ilm ahlining hayotidagi ziddiyatlar juda kuchli ekanini, ayrim hollarda ayancli oqibat bilan tugashini yaxshi angelaydi. Olimlar gulshanida yashnayotgan hasad, ig'vo tikanaklari bugungi kunda yo'q bo'lib ketgan deb bo'lmaydi. Ilm ravnaqiga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatuvchi illatlar haqida "Falak", "Zaharli g'ubor", "Somon yo'li elchilari" ("Davron"), "Devona"da turli usullarda fikr yuritiladi. Yozuvchining niyati "Olimlar orasida hasad, ig'vo, g'iybat zinhor-zinhor bo'lmasin". Bu fikrni adib asarlarida takror-takror eslatib turadi.

ADABIYOTLAR

1. Ирисбоев Т. Ҳозирги ўзбек детектив адабиётининг таракқиёт хусусиятлари (Тоҳир Маликнинг “Шайтанат” асари асосида). Фил. ф. н. ... диссертацияси. – Тошкент, 2001.
2. Номозов А. Тоҳир Малик гурунглари. – Тошкент: Ўзбекистон, 2016. – Б. 48.
3. Сулаймонов Ш. Ўзбек детектив насри: генезиси ва табиати. Фил. ф. н. ... диссертацияси. – Тошкент, 2002.
4. Холиқов Б. Детектив романларда воқеликнинг бадиий талқинини тизимли моделлаштириш (Марио Пьюзонинг “Чўқинтирган ота” ва Тоҳир Маликнинг “Шайтанат” асарлари) мисолида. Фил. фанл. бўй. фалс. докт. (PhD) ... дисс. – Тошкент, 2018. – 170 б.
5. Кувватова Д. Ўзбек илмий-бадиий фантастикасида фольклор мотивлари. Фил. фанл. номз. ... дисс. – Тошкент, 1997. – 119 б.

O'ZMU XABARLARI

ВЕСТНИК НУУЗ

АСТА NUUZ

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETI ILMIY JURNALI

JURNAL
1997 YILDAN
CHIQA
BOSHLAGAN

2023
1/11

Ijtimoiy-
gumanitar
fanlar turkumi

Bosh muharrir:

I.U.MADJIDOV – t.f.d., professor.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Y.S.ERGASHOV – f-m.f.d., professor.

R.X. SHIRINOVA – fil.f.d., professor

Tahrir hay'ati:

Sagdullayev A.S. – t.f.d., akademik.

Ashirov A.A. – t.f.d., prof.

Balliyeva R. – t.f.d., prof.

Malikov A.M. – t.f.d., prof.

Yusupova D.Y. – t.f.d., prof.

Murtazayeva R.H. – t.f.d., prof.

Mo'minov A.G. – s.f.d., prof.

Nishonova O.J. – f.f.d., prof.

Abdullayeva N.B. – f.f.d., prof.

Madayeva Sh.O. – f.f.d., prof.

Tuychiyev B.T. – f.f.d., prof.

Utamuradov A. – f.f.n., prof.

Muxammedova D.G. – psix.f.d., prof.

Siddiqova I.A. – fil.f.d., prof.

Mengliyev B.R. – fil.f.d., prof.

Sa'dullayeva N.A. – fil.f.d., dots.

Arustamyan Y.Y. – fil.f.d., dots.

Pardayev Z.A. – fil.f.f.d., PhD.

Mas'ul kotib: **Z.A.PARDAYEV**

TOSHKENT – 2023

MUNDARIJA

Tarix

Алексеева В. Гендерные различия социального самочувствия Узбекистанцев (по результатам социологических исследований)	4
Axmedov G'. O'zbekistonda dastlabki metallurgiya ishi: tarixi va tahlil	8
Barotov S. XVI asr oxiri-XVII asr boshlarida Buxoro xonligida siyosiy vaziyat. Ashtarxoniyalar sulolasining hokimiyatga kelishi.....	11
Boltayeva M. Jizzax viloyatida qurilish materiallari ishlab chiqarish sanoatidagi xorijiy investorlar va qo'shma korxonalar faoliyati tarixiga nazar	15
Isoqov B. "Avesto"da ezgulik va yovuzlikkurashi muammolari.....	18
Pazilov A. XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Rossiyada qishloq xo'jaligi sohasidagi islohotlar va ularning oqibatlari	22
Raximov N. Xorazm xalq sho'rolar jumhuriyati davr manbalarida	25
Tangrikulov J. "Sovet O'zbekistoni" hamda "Pravda vostoka" gazetalarida qayta qurish siyosati zarurati va oqibatlarining aks etishi (1985-1986-yillar misolida).....	28
Fayziyeva F. Participation of uzbeks abroad in the development of world science (1992-2023)	31
Ernazarov Sh. G'oyalar tarixi va nazariyasi.....	33
Yusupova X. Toshkent vohasining ilk o'rta asrlardagi iqtisodiy hayotida tog'-kon sanoatining tutgan o'rni	36
Falsafa. Pedagogika. Psixologiya. Metodika. Sotsiologiya. Siyosiy fanlar. Islomshunoslik	
Abdullayeva O., Azamxonov B. Bakalavriat talabalarining axborot-kommunikatsiya kompetensiyalarini shakllantirish modeli	40
Abdurayimov S. Talabalarining muvafaqqiyatli oila haqidagi tushunchalarini ijtimoiy-psixologik determinantlari	43
Abdurahmonov A. Matematika o'qitishda ta'lim metodlari va uning ahamiyati	46
Abduxalilov A. Nogironligi bor shaxslarning turmush sifatini oshirishga qaratilgan ijtimoiy siyosatni olib borishda ijtimoiy sheriklikni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari	49
Abralov O. Bo'lajak biologiya fani o'qituvchilarini tayyorlashda "Flipped classroom" texnologiyasining amaliy samaradorligi	52
Alikulova M. Zamonaviy sharoitda talabalarining oilaga oid majmuaviy bilimlarini shakllantirish ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	55
Alimova U. Ayollarda zo'ravonlikdan so'ng yuzaga keladigan psixologik jarohatlar hamda ularning ijtimoiy reabilitatsiyasi.....	58
Ankabaeva M. Naqshbandiya tasavvufiy g'oyalarining Huvaydo asarlarida aks etishi	61
Асанова Г. Психологические проблемы онкологических больных	64
Asqarova M. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida PISA va PIRLS xalqaro baholash dasturlari asosida savodxonlik darajasini rivojlantirish mexanizmlari	66
Axmedova M. Ona tili fanlarini o'qitishda mustaqil ta'lim topshiriqlari mazmuni	69
Axrorova U. Pedagogikada tizimli tahlil bosqichlari	73
Ashurova Sh. Maktabgacha yosh davrida sog'lom turmush tarzini shakllantirishda oilaning roli	76
Davidova D., Almatayev T. Ta'lim sifatini oshirishda innovatsion o'quv modellarini qo'llash.....	79
Djabbarov A. Oliy ta'limda jismoniy tarbiyaning o'rni	82
Dilshodov A. ATVUD mashinasini kompyuter modellashtirish yordamida qayta tiklash	85
Ziyayeva X. Zo'ravonlikka uchragan xotin-qizlarni ijtimoiy reabilitatsiya qilish amaliyoti, bosqichlari va jarayonlari: sotsiologik tahlil.....	88
Isabayeva M., Dilmurodova X. Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchisini valeologik kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari.....	92
Исаева Д. Роль медиа в повседневной жизни.....	95
Ismailov S. Oliy ta'lim muassasalarida kimyo fanlarini o'qitishda axborot texnologiyalardan foydalanishning didaktik asoslari	98
Ismaylova R. Turmush o'rtoqlar zo'ravonligi ijtimoiy psixologik muammo sifatida.....	102
Karimova M. Xotin-qizlarni ijtimoiy muhofazalash tarixiy genezisi, zamonaviy tamoyillari va huquqiy asoslari.....	105
Konratbayeva A. Kichik maktab yoshidagi agressivlik psixokorreksiyasi	108
Quybakov X. Umumta'lim maktablarida va akademik litseylarda fizika fanini o'qitishda motivatsiyani shakllantirish ..	111
Kurbanova A. Fundamentals of teaching through art-pedagogy.....	115
Qo'chqarova F. Bo'lajak o'qituvchilarning sanogen tafakkurini rivojlantirishning pedagogik strategiyalarini amalga oshirish yo'llari.....	117
Mamadaliyev K. Elektron o'quv-metodik majmualarni yaratish metodikasi	120
Mirzaaxmedov X. Korrupsiyaning mavjudligiga doir tarixiy dalillar va ularning ijtimoiy-falsafiy jihatlari	123
Mo'minov K. Talabalarni kreativ tafakkurini rivojlantirishda forsait texnologiyalaridan foydalanish usullari	126
Nasriddinov D. Mobil ilovalar hamda robototexnika elementlari orqali fizika fanidan ilmiy-texnik tadqiqotlarni rivojlantirish asoslari.....	130
Ne'matullayeva S., Mirzayeva S. ART terapiyaning nazariy va psixologik asoslari	133
Nosirova M. Xotin-qizlar o'rtasida sodir etilgan jinoyatchilikni oldini olishga qaratilgan chora-tadbirlar	136
Nurmetova G., Qurbonov J. Detektorlar fizikasi fani ma'ruza mavzularini o'qitishda "Swot-tahlil" metodini qo'llash ..	140
Отжанов Ж. Информационная образовательная среда как основное средство развития профессиональной компетентности будущих учителей информатики	143
Ochilova G. Zamonaviy ta'limni rivojlantirish sharoitida oliy ta'limning pedagogik samaradorligi uchun iqtisodiy rag'batlantirish tushunchasini shakllantirish	146
Pozilova Sh. Kasbiy kreativlik turlari va ularning ilmiy-nazariy tahlili	149
Ravshanova G. Axborot xurujining yoshlar ta'lim-tarbiyasiga ta'siri.....	152

Rajabov A. Talabalarni nazariy-metodik tayyorgarligini rivojlantirishda tashkiliy-pedagogik bilimlarning ahamiyati....	155
Ro'ziyeva Z. Ta'lim psixologiyasi o'rganilishi va muammolari.....	158
Saydaliyeva M., Botirov Z. O'smirlarda agressivlik va dindorlik o'rtasidagi aloqadorlik psixodiagnostikasi (musulmon va xristian o'smirlarida).....	160
Sultanova S. Ishlovchi ayollarda aybdorlik hissi paydo bo'lishining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	163
Teshayev N. Fuqarolik jamiyatining ma'naviy omillari va mafkuraviy tamoyillari to'g'risida ijtimoiy-falsafiy g'oyalar	166
Tojiyeva I., Mallayev H., Mamatov B. Tarbiya fanini o'qitish metodikasining asosiy maqsad va vazifalari.....	169
Toyloqov U., Yaziyev E. Yoshlarda huquqiy tushunchalar shakllanishining ilmiy nazariy va metodologik muammolari	172
To'raخانov U. Bo'lg'usi o'qituvchilarning o'z-o'zini identifikatsiya qilishining ijtimoiy-psixologik tuzilmasi.....	175
Turgunova A. Gerontopedagogika: "Muvaffaqiyatli keksayish" Yaponiya tajribasi misolida	178
Umarova N. Aholini iqtisodiy ijtimoiylashtirishdagi gender o'ziga xoslikning ijtimoiy-psixologik tahlili.....	181
Уринбоев Д. Анализ влияния цифровой трансформации на правовую культуру и правосознание в современном обществе	184
Utamuradov U. Yuridik texnikum o'quvchilarining huquqiy kompetensiyalarini shakllantirish usuli.....	187
Xajiyeva M. O'zbek xalqi an'analarning pedagogik jihatlari	190
Xodjaniyozov S., Nuraddinova R. Abu Rayhon Beruniyning yoshlar intellektual tarbiyasiga oid qarashlari	193
Xasanov I. Oliy ta'lim muassasalarida kurash sport turi va uning jismoniy tarbiya tizimida tutgan o'rni.....	196
Kholikova M. Importance of interactive methods developing listening skills in teaching english	199
Khudoyberdieva G. Technology and principles of teaching a foreign language with a focus on the profession.....	201
Xurramov E. Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlashning ilmiy-metodologik asoslari	204
Xaydarov A. Yoshlarda jismoniy tarbiya va sportdan oqilona foydalanish madaniyatini shakllantirish muammolari.....	207
Halimova M. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tabiiy fanlardan elementar tushunchalarni shakllantirish: tahlil, kuzatuv va natijalar.....	210
Hamrayeva Z. Improving future teachers' physical education and sports competence.....	213
Himmatova N. Inklyuziv ta'lim jarayonida "Ota-ona-pedagog-maktab" triadasi hamkorligi	216
Chorshanbiyev Z. Masofaviy ta'lim jarayonida texnik oliy ta'lim muassasalarining talabalarini zamonaviy elektron darsliklar orqali o'qitishning imkoniyatlari	219
Chorshanbiyev Sh. Metodik dialoglar shaxsning ekologik madaniyatini rivojlantirish vositasi sifatida.....	222
Sharipova L. Oliy ta'limda chet tillarini o'qitishda innovatsion ta'lim texnologiyalarining pedagogik-psixologik xususiyatlari.....	226
Shernazarov I. Umumiy o'rta ta'lim maktab o'quvchilarda funksional savodxonlikni shakllantirish	229
Shoimov A. Siyosiy faollikning mohiyati va shakllari	232
Yuldashev D. Jamiyatni modernizatsiyalashda yoshlarning siyosiy va huquqiy ongini takomillashtirish omillari	235
Ярашев К. Проблемаподготовки студентов специализации физическая культура и спорта к организаторской деятельности посредством деловых игр	238
Filologiya	
Abdullayeva X. Sehrli ertaklarning o'ziga xos tabiati va genezisi	241
Abdulxamidova X. Isajon Sulton romanlarida inson xronotopi	243
Abulova Z. Aphorism as an integral text: mechanisms of structural and semantic organization.....	247
Amirova Z. "Diskurs" tushunchasi va tilshunoslikda diskurs tahlili metodologiyasi	250
Ashurova Z. Mustaqillik davri bolalar adabiyotining lingvopoetik xususiyatlari (A.Obidjon, O.Damin, D.Rajab she'rlari misolida)	253
Yodgorov U. O'zbek tilshunosligida frazeologizmlarning o'rganilishi, lisoniy xususiyatlari va nutqiy qiymati	255
Jumanova S. O'zbek va ingliz tillarida kiyim-kechak leksikasining etimologik tavsifi va lingvomadaniy tadqiqi.....	259
Ишанкулова Д. Исследования и перспективе перевода рубайята Омара Хайяма в Англии.....	262
Karimova I. The linguistic symbolism of number 9 in different languages	266
Qurbonova S. Linguistic analysis and comparative classification of temporal unit of time in english and uzbek languages	269
Rasulova S. Tohir Malikning ilk fantastik hikoyalari tahlili	272
Saydaliyeva M. Rasmiy va norasmiy so'zlashuv uslublarining umumiy fonostilistik xususiyatlari	275
Sulaymonova D. Aktantlarning sintaktik sahdagi mavqeyi masalasi	279
Umurzoqova M. Lisoniy shaxs tushunchasining sotsiopragmatik aspektida o'rganilishi	282
Usmanova B. O'zbekiston televideniyasida tasviriy san'at masalalarining yoritilishi.....	285
Xolmatov O. O'zbek harbiy prozasida afg'on urushi talqinlari	288
Xolmuxamedov B. Muallif leksikasi va uning leksikografik talqini	291
Xurramov O. Adabiyotda tarixiylik tamoyili	294
Shukurova Z. Antologiya genezisi va klassifikatsiyasi	298
Egamberdiyeva M. Madaniyatlararo muloqotda nutqiy etiketning antroposentrik paradigmasi.....	301
Eshmurodov Z., Norqo'ziyeva D. Etnomadaniy leksemalarning milliy-madaniy xususiyatlari	304